

9. Závěr

V jednotlivých kapitolách zpracovaného materiálu je zachycen stav a vývoj Jihomoravského kraje v demografické, sociální, ekonomické a enviromentální oblasti v letech 2000 až 2004. Poslední část přináší mezikrajské srovnání a zhodnocení postavení Jihomoravského kraje v České republice. Z charakteristik jednotlivých částí lze stručně shrnout kladné či záporné stránky zjištěného stavu a tendencí v Jihomoravském kraji.

Pozitiva:

- **v demografické oblasti** se v roce 2003 a 2004 zvýšil počet obyvatel kraje zásluhou stěhování
- průměrný věk se zvyšoval u mužů i žen
- naděje dožití žen při narození v Jihomoravském kraji byla ve sledovaném období nejvyšší v porovnání s ostatními kraji České republiky
- nástupem generace matek ze silných populačních ročníků se příznivě vyvíjely ukazatele porodnosti, klesal počet potratů
- v roce 2004 bylo v kraji dosaženo nejnižší úrovně kojenecké úmrtnosti v České republice
- podíl vysokoškolsky vzdělaných osob převyšoval podle údajů SLDB 2001 republikový průměr
- **v sociální oblasti** pokles průměrného počtu členů domácnosti přispěl ke zvyšování úrovně bydlení, vybavení domácností a jednotlivců informačními a komunikačními technologiemi bylo nadprůměrné
- klesal počet nezaměstnaných absolventů škol a mladistvých, zvyšoval se počet volných pracovních míst pro občany se zdravotním postižením
- zvyšoval se počet studentů středních odborných škol, gymnázií, vyšších odborných škol i škol vysokých, snížení počtu žáků na jednu třídu v základním školství přispělo k možnému zkvalitnění parametrů vzdělávacího procesu
- ve zdravotnictví rostl počet lékařů na 1 000 obyvatel, rostl počet samostatných ordinací lékařů – specialistů, průměrná délka ošetřovací doby v nemocnicích se zkrátila, vzrostlo využití lůžkového fondu nemocnic
- vzrostl počet bytových jednotek v domech s pečovatelskou službou, zvýšil se počet míst v domovech důchodců a v tzv. ostatních zařízeních sociální péče
- v oblasti obecné kriminality poklesl počet zjištěných trestných činů
- **v ekonomické oblasti** regionální hrubý domácí produkt celkem a v přepočtu na jednoho obyvatele trvale rostl, stejně tak se zvyšoval i podíl kraje na HDP za Českou republiku
- objem čistého disponibilního důchodu domácnosti na jednoho obyvatele byl v roce 2004 čtvrtý nejvyšší v České republice
- čtvrté místo Jihomoravský kraj zaznamenal i v objemu přímých zahraničních investic (v úhrnu za roky 2000 až 2003)
- v oblasti podnikatelské aktivity rostl počet ekonomických subjektů malého a středního podnikání, prvenství Jihomoravský kraj dosáhl v počtu a podílu zemědělských subjektů
- v oblasti zemědělství měl kraj nejvyšší procento obhospodařovatelné půdy a nejvyšší stupeň zornění, výsadní postavení ve vinařství bylo doprovázeno rozvojem ovocnářství, v živočišné výrobě byl kraj na prvním místě v chovu prasat
- průmyslová výroba patřila ke stěžejním odvětvím a na hrubé přidané hodnotě kraje se podílela jednou čtvrtinou, růst tržeb z průmyslové činnosti byl mírně nadprůměrný
- stavebnictví zaznamenalo vysoké tempo růstu stavebních prací a růst produktivity práce, v mezikrajském srovnání dosáhl kraj druhého nejvyššího podílu tohoto odvětví na tvorbě hrubé přidané hodnoty kraje
- intenzitou bytové výstavby v úhrnu za sledované období byl kraj na čtvrtém místě v České republice, z úhrnu dokončených bytů připadl nejvyšší podíl na byty v rodinných domech
- v oblasti dopravní obslužnosti měly všechny obce dostupné autobusové nebo železniční spojení
- v oblasti cestovního ruchu vzrostl počet příjezdů hostů
- výdaje na výzkum a vývoj v přepočtu na jednoho obyvatele kraje byly třetí nejvyšší v České republice
- **v oblasti životního prostředí** držel Jihomoravský kraj v rámci České republiky primát v nejnižší plošné hustotě emisí, kvalita ovzduší se dlouhodobě zlepšovala
- plynofikace obcí byla vysoce nadprůměrná, zvyšoval se podíl obcí napojených na veřejnou vodovodní a kanalizační síť
- produkce odpadů se snižovala, snižoval se i objem odpadů ukládaných na skládky
- objem investic na ochranu životního prostředí v přepočtu na jednoho obyvatele byl nadprůměrný a ve sledovaném období vykazoval vysoké tempo růstu

Negativa:

- **v demografické oblasti** až do roku 2002 pokračovalo snižování počtu obyvatel Jihomoravského kraje, snižování podílu obyvatelstva ve věku do 14 let působilo na růst indexu stáří, podle projekce obyvatelstva lze očekávat pokles počtu obyvatel a další stárnutí populace
- počet sňatků klesal, ovšem rostl podíl dětí narozených mimo manželství
- počet rozvodů se každoročně zvyšoval
- příčinám úmrtí dlouhodobě vévodily nemoci oběhové soustavy
- **v sociální oblasti** zaznamenal nárůst počet cenзовých domácností neúplných rodin, zejména neúplných rodin se závislými dětmi
- podle výsledků Mikrocenzu 2002 byly domácnosti Jihomoravského kraje výši čistých peněžních příjmů v pořadí mezi kraji až na osmém místě a pod republikovým průměrem, byl zde pátý nejvyšší podíl nejchudších domácností (pod životním minimem)
- mezi vybaveností domácností úplných a neúplných rodin byl výrazný rozdíl, především u neúplných rodin s dětmi
- míra ekonomické aktivity obyvatelstva klesala
- výše průměrných mezd zaostávala za republikovým průměrem, mezi odvětvími přetrvává výrazná mzdová diference
- v oblasti trhu práce se zvyšoval počet neumístěných uchazečů o zaměstnání, rostla registrovaná míra nezaměstnanosti, přetrvával vysoký počet uchazečů na jedno volné pracovní místo, nezaměstnanost v regionech se výrazně lišila
- ve školství pokles počtu dětí a žáků doprovázel pokles počtu mateřských a základních škol, počet učňů stagnoval
- průměrné procento pracovní neschopnosti kolísalo, zvyšovala se však průměrná doba trvání jednoho případu pracovní neschopnosti
- přes rozšiřování sítě zařízení sociální péče kapacity nedostačují, počet neuspokojených žadatelů se zvýšil
- počet příjemců důchodů se zvyšoval, průměrný starobní důchod byl ve srovnání s průměrem za Českou republiku dlouhodobě nižší
- **v ekonomické oblasti** hodnota vývozu zboží z Jihomoravského kraje přepočtená na jednoho obyvatele byla v roce 2004 druhá nejnižší v České republice
- z pohledu makroekonomiky byly přímé zahraniční investice směřovány téměř ze tří čtvrtin do jednoho okresu – Brno-města
- počet registrovaných ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel (intenzita podnikatelské aktivity) je v kraji průměrná, výrazně vzrostl počet subjektů s pozastavenou nebo přerušenou činností
- nepříznivé přírodní vlivy se v zemědělství promítly do celkové sklizně a nižších hektarových výnosů v roce 2000 a 2003
- produktivita práce z tržeb průmyslové povahy v přepočtu na jednoho zaměstnance sice zaznamenala výrazný nárůst, přesto svou hodnotou patřila v mezikrajském srovnání k nejnižším
- pořizovacích hodnoty bytů se dále zvyšovaly, intenzita bytové výstavby se mezi regiony podstatně lišila
- hustota silniční a železniční sítě (přepočet na velikost území) je podprůměrná
- v oblasti cestovního ruchu poklesl počet přenocování, zkrátila se průměrná doba pobytu a snížilo se procento využití lůžek
- **v oblasti životního prostředí** byl vyhodnocen současný stav jakosti povrchových vod v kraji jako nevyhovující, podíl obcí napojených na kanalizaci s napojením na čističku odpadních vod je v porovnání s průměrem za Českou republiku nižší
- produkce odpadů z hospodářské činnosti v přepočtu na 1 000 Kč regionálního hrubého domácího produktu o pětinu převyšovala republikový průměr

Z **mezikrajského srovnání** provedeného prostřednictvím syntetických ukazatelů vyplynula velice dobrá pozice mezi ostatními kraji v oblasti životního prostředí a v oblasti demografie, mírně nadprůměrné postavení v ekonomické oblasti a pouze průměrné postavení v sociální oblasti. Při hodnocení tempa změn daných oblastí Jihomoravský kraj dosahoval v oblasti demografické a sociální pozice mírně nadprůměrné, v oblasti ekonomické a v oblasti životního prostředí pozice spíše průměrné.